

Nu skal jeg fortælle jer om Jørgen

■ Hvoffer/ hvoffer dit/ og hvoffer dat? Ny bog undersøger forholdet mellem tegninger og tekst i den evigtunge "Spørge Jørgen", der blev et skæringspunkt i dansk børnekultur.

FAGBOG

ASGER ALBJERG

HVORFOR? – STORM P., SPØRGE JØRGEN OG KAMPEN OM RETTEN TIL AT STILLE SPØRGS-MÅL

168 sider, 198 kr.

Museum Tusulanums Forlag

MARIE THEILMANN

kultur@jp.dk

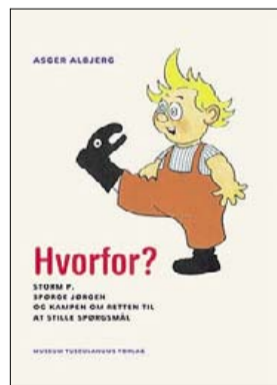
ske stadig *comme il faut* sammen med Kamma Laurents at heppe på Jørgens far, når han giver Jørgen smæk, men en ny strømning var på vej, som havde fokus på barnets ret og værdi. Reformpædagogikken hed den, og Asger Albjerg forklarer, hvordan illustrationer som dem, vi finder i "Spørge Jørgen", fungerer som talerør for denne nye pædagogiske filosofi – og som et indforstået nik til de revsede børn, der artigt sad og fik en opbyggelig historie læst højt.

Aktive børn

Det er medrivende og overbevisende, når Albjerg tekst- og billednært gennemgår billedbogen fra 1944 og sætter "Spørge Jørgen" ind i en større børnelitterær sammenhæng. Meget spændende er en sammenligning, som Albjerg foretager af en typisk blomsterprydet, blidt myldrende illustration af Elsa Beskow sat over for en enkel, klar illustration af Egon Mathiesen fra 1939 med stærke grundfarver og aktive børn. Mathiesen tilhørte den nye type illustrationer, der plæderede for den direkte og respektfulde formidling til modtageren – uden moraliseren eller pynt. Storm P. var med sin rødkindede, strithårede, anmassende farvelagte lille Jørgen en del af noget større end sig selv, forstår vi.

Netop derfor kan man undre sig over, at Albjerg vier hele sit første, lange kapitel til en redegørelse for Storm P.s særegne genialitet. Det bliver til lovligt mange beskrivelser af Storm P.s virke og analyser af hans velkendte ædle, tegnede vagabonder, som er friere og lykkeligere end den grå lønslave.

Spørge Jørgens og Egon Mathiesens små læsere var sikkert børn af sådanne lønslaver, og det er meget mere spændende at læse om.

Birgit Filskovs poetiske prosa, som helt sikkert er velskrevet, er slet ikke så hårdtslående, som den kunne have været.

Arkivfoto: JP

Akvarel på bogform

■ Birgit Filskov byder på en serie prosalyriske glimt fra et landsbymiljø under Besættelsen. Det er Poetisk med et lidt for stort P.

TOBIAS SKIVEREN

kultur@jp.dk

Birgit Filskovs aktuelle bog, "Barnet i trækvognen", har genrebetegnelsen "roman i stykker".

Men der står Poesi med stort P skrevet over hele udgivelsen. For selv om vi i princippet har med prosa at gøre, er der ingen tvivl om, at den sensibilitet, som driver teksten frem, er lyrisk, og dét i en grad, der næsten er for meget.

Mosaik af indtryk

Først og fremmest er der bare noget enormt sart over bogen. Sætningerne prøver sig forsigtigt frem. Små sansninger. Korte formuleringer. En efter én. Der er tale om en omhyggelig opbygning af sidestillede udsagn, som tilsammen danner en mosaik af spredte indtryk – ikke om et plot, der trasker derudad. Med

fagtermer er stilen parataktisk og impressionistisk. Sproget, stemningerne, situationerne og perceptionerne er i centrum.

Er ens sansesystem tilstrækkeligt fintfølelse, opdager man imidlertid, at der inde mellem de mange poetiske billeder lurer en tyk atmosfære af spændinger og konflikter, sådan som de tager sig ud i et landsbymiljø under Besættelsen. Et miljø, hvor man gemmer på hemmeligheder i kælderen; hvor tyskerne marcherer på gaderne; og hvor det ikke er usandsynligt at støde på et delvist forrådnede lig under sin skovvandring:

»Lugten kom fra dueslaget, en stærk, rådden, sødlig lugt. Manden lå ved siden af, hans hat var trillet af, lå næsten skjult af de violette blomster. – En sko, to sko, to sokker, to ben. Bukserne, blå, falmede, slidte. Det ene bukseben gledet op, noget bar, hvid hud synligt, med nogle små, korte, sorte hår, der stak ud. Stanken fra ham, spyfluerne og maddikerne,

ROMAN I STYKKER
BIRGIT FILSKOV
BARNET I TRÆKVOGNEN
90 sider, 248 kr.
Gyldendal

der væltede ud. Myrerne havde ædt af ham, de kravlede på hans hals, på hans ansigt. Det var ikke et rigtigt ansigt. Myrerne havde ædt af ham, de kravlede ud og ind ad hans øjne, som var de vinduer.»

Litterær akvarel

Passagens beskrivelse af kødets fordærv er nok noget af det mest intense, man risikerer at støde på i bogen, der i det store hele opererer med langt mere antydningssvise og indirekte greb. Når den alligevel citeres her, skyldes det, at passagen peger på noget af den voldsomhed og direkte formidling, jeg savner i Filskovs poetiske prosa, som helt sikkert er velskrevet, men slet ikke så hårdtslående, som den kunne have været.

I stedet fremstår den som en art akvarel på bogform: Det er alt sammen smukt, fint og kunstfærdigt, samtidig med at det også bare er en smule kedeligt.

Som Poesi ender den så sart, at banaliteten lurer lige om hjørnet.

Den menneskelige faktor

■ En pædagogisk rebel springer ud som fiktionsforfatter og slipper godt fra det.

KORTROMAN

THOMAS AASTRUP RØMER

FÆRGEN
44 sider, 89 kr.
Fjordager

MIKAEL BUSCH

kultur@jp.dk

Thomas Aastrup Rømer, lektor i pædagogisk filosofi ved Aarhus Universitet, har længe gjort sig gældende som en skarp kritiker af den pædagogiske tænkning, der lig-

ger til grund for folkeskole-reformen. Denne må vel allerede nu betragtes som mere eller mindre kuldsejlet. Den blev som bekendt for et par år siden trukket ned over hovedet på lærerne, som samtidig – i kraft af den forhadte lov nr. 409 – blev forvandlet til nutidens svar på fortidens industriarbejdere.

Sidste år udløste Rømer en ophedet polemik, da han veloplagt uddagede professorer som Lars Qvortrup og Jens Rasmussen som de ansvarlige for den ødelæggende målstyring og dataledelse, som hænger hele uddannelsessystemet i disse år. Rømer, som har udgivet

flere faglitterære værker, springer nu ud som skønlitterær forfatter, og hans debut, "Færgen", lader sig vanskeligt bringe på en bestemt formel. Med sine 44 sider er den ikke længere end en novelle. Dens opdeling i fem kapitler gør den dog snarere til en slags miniroman. De to første kapitler – "Indenfor" og "Udenfor" – holdes i første person. I tredje kapitel, "Indeni", det længste i bogen, optræder en Jørgen, som muligvis er identisk med jefortælleren fra begyndelsen. Fjerde kapitel, "Inden i Europa", fortælles i første person flertal, mens jefortælleren vender tilbage i slutkapitlet, "Hjem".

Måske skal "Færgen" blot betragtes som et stileksperiment uden nogen entydig fortællerinstans. Fascinerende læsning er det i hvert fald.

Afmønstring i tide

Hvis denne anmelder var blevet forelagt en blind tekstprøve af bogen, ville han aldrig have gættet på den pædagogiske rebel som ophavsmanden. Og dog: »Jeg er på en synkefri færge, hvor alt er tilgængeligt, og alle er lige, og hvor alt er langt væk. Færgen kan ikke synke. Det stod der i færgeselskabets vision, da vi købte os til tre års indkvartering.«

Skibet, som hedder "Atlantvolden" – samme navn, som Hitler gav den angiveligt uindtagelige nordeuropæiske kyst – har klare minder om den konkurrencestat, som Rømer reflekterer så kritisk over i sin pædagogiske tænkning.

Jefortælleren afmønstrer da også i utide – eller snarere i tide – for at foretage en form for mental flugtvejse tilbage til sin ungdoms Aarhus. Den menneskelige faktor synes glemt af samtiden.

Det spændende spørgsmål er, om "Færgen" kun er et tiltrængt frikvarter for skoleforskere, eller om han vender tilbage med en roman. Potentialet er der.